

Protokoll 6/2020

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets
sammanträde måndagen den 1 juni 2020 kl. 13:30-14:00,
Protokoll fört vid sammanträde per capsulam

Övriga närvarande	Inga Varg Ordförande Leif Bolter Katarina Borg Birgitta Bremer Elisabet Jermsten Anders Johnson Helena Nilsson Lannegren Måns Lönnroth Magnus Olausson Margareta Olofsson Laila Reppen Lasse Söderberg Henrik Nerlund Sekreterare Monica Hector Protokollförare Susanne Höglin Handläggare
Justerare	Anders Johnson
Datum för justering	
Paragraf	§§1-14
Protokollförare	Monica Hector

§ 1 **Dagordning samt val av justerare**

Beslut

Valdes Anders Johnson att tillsammans med ordförande justera protokollet. Upptogs ärendena i ordning efter föredragningslistan.

Sammanfattning av ärendet

Sammanträde per capsulam. Erinrades att samtliga ledamöter biträder besluten genom att lämna sitt godkännande av förslagen via e-postmeddelanden.

§ 2 **Nästa sammanträdesdag**

Beslut

Erinrades att Skönhetsrådets sammanträder 15 juni 2020, kl. 13.30 i ett extra ordinarie sammanträde.

§ 3 **Nästa delegationssammanträde**

Beslut

Erinrades att Skönhetsrådets delegerade sammanträder den 17 augusti 2020, kl. 13.30.

§ 4 **Protokoll fört vid sammanträde 2020.05.04**

Beslut

Anmälades att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2020.05.04 justerats i vederbörlig ordning.

Rådets skrivelser i de ärenden som hanterades på sammanträde per capsulam 2020.05.04 bifogas som protokollsbilagor.

§ 5 **Anmälningar för kännedom** **Anmälda handlingar**

- (Signerad) Sperlingens backe 45, yttre ändringar

- Rådet: Kulturnämndens beslut 2020-04-21 § 11 Fyllnadsväl av ledamot till kulturnämndens råd för funktionshinderfrågor.
- Dragningslistan 3, planärende på granskning, 2017-04262
- Västberga 1:1, intill kv. Pucken 1, planärende på granskning 2, 2016-15944
- Revisionsberättelse för Skönhetsrådet år 2019. Från Stadsrevisionen, revisorsgrupp 1.
- Hälsingen 3, planärende på granskning, 2015-13422 Underrättelse om granskning
- Cykelparkering Österlånggatan, svar med e-post.
- Skridskon 1, planärende på granskning, 2017-17030
- Hovings Malmgård, öppet brev från arbetsgruppen
- (Signerad) Styrpinnen 23, yttre ändring, fasadändring gatuplan, 2020-04629-575
- Hovings malmgård, begäran om allmän handling. Svar med e-post samt inkommet brev från arbetsgruppen bifogat.
- (Signerad) Södermalm 3:1, nybyggnad av café/glasskiosk på Bergsunds strand, 2020-00003-575
- Hovings Malmgård, öppet brev från arbetsgruppen. Svar med e-post
- Digitala skärmar på Operahuset, svar med e-post
- (Signerad) Norrmalm 5:3, skylt/vepa/ljusanordning, Klarabergsviadukten 49, Cityterminalen, 2020-02453-575
- (Signerad) Sperlingens backe 45, fasadändringar mm, 2020-04240-575
- Nyutexaminerad och nyfiken, svar med e-post.
- Fagerstrand, Hässelby
- (Signerad) Anholt 1, 2020-03685-575
- Bygglovsansökan för Anholt 1 i Kista, svar med e-post samt SR 2020/127 bifogat.
- Upprustning av Baggensparken, svar med e-post från Stadsmiljöavdelningen, Södersmalms stadsdelsförvaltning
- Magnetten 23, planärende på granskning, 2017-08833
- Sätra 2.1 och Skärholmen 2:1, mottagningsstation (VA-station), underrättelse om ny granskning, 2016-10920
- Riksby 1:3, drivmedelstation invid korsningen Bällstavägen/Ulvsundavägen, meddelande och revidering efter granskning, 2017-16043

§ 6**Orgelpipan 7, förslag till detaljplan, 2017-02605**

SR 2020/125

Beslut

Förelåg av kansliet utformat förslag till skrivelse. Beslöts anta förslagskrivelsen som rådets och därmed avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/125-6 Samrådsbrev
- SR 2020/125-19 Plankarta
- SR 2020/125-2 Trafikutredning
- SR 2020/125-9 Planbeskrivning
- SR 2020/125-11 Kulturmiljöanalys
- SR 2020/125-14 Antikvarisk konsekvensanalys
- SR 2020/125-3 Ställningstagande inför samråd
- SR 2020/125-4 Solstudier
- SR 2020/125-5 Utredning av bostadsutveckling inom fastigheten Orgelpipan 7
- SR 2020/125-7 Underlag till samråd
- SR 2020/125-8 Livscykelanalys (LCA)
- SR 2020/125-10 Luftkvalitetsutredning kring fastigheten Orgelpipan 7
- SR 2020/125-12 Dagvattenutredning
- SR 2020/125-13 Bullerutredning
- SR 2020/125-15 Protokollsutdrag 2020-03-19 § 16
- SR 2020/125-16 PM Konstruktion
- SR 2020/125-17 PM inventering förorenad mark
- SR 2020/125-18 PM Berg

§ 7**Törnet 10, förslag till detaljplan, 2017-19119**

SR 2020/138

Beslut

Förelåg av kansliet utformat förslag till skrivelse. Beslöts anta förslagsskrivelsen som rådets och därmed tillstyrka förslag till

detaljplan med erinran om att endast en vånings påbyggnad är möjlig och att den ska utföras i en lättare karaktär.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/138-3 Samrådsbrev
- SR 2020/138-5 Plankarta
- SR 2020/138-2 Planbeskrivning
- SR 2020/138-4 Antikvarisk konsekvensbeskrivning
- SR 2020/138-6 PM Förorenad mark
- SR 2020/138-10 Antikvarisk förundersökning
- SR 2020/138-7 PM Dagvatten
- SR 2020/138-8 Luftkvalitetsutredning
- SR 2020/138-9 Illustrationer och solstudier

§ 8**Storsätra 1, förslag till detaljplan, 2014-04885**

SR 2020/119

Beslut

Förelåg av kansliet utformat förslag till skrivelse. Beslöts anta förslagsskrivelsen som rådets och därmed bestämt avstyrka förslag till detaljplan.

Anmälde ledamot M Lönnroth särskilt yttrande.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/119-3 Samrådsbrev
- SR 2020/119-4 Plankarta
- SR 2020/119-2 Planbeskrivning
- SR 2020/119-5 Solstudier (NY)
- SR 2020/119-10 Miljöteknisk markundersökning
- SR 2020/119-11 IBKA
- SR 2020/119-6 Riskutredning
- SR 2020/119-7 Dagvattenutredning
- SR 2020/119-8 Trafikutredning
- SR 2020/119-9 Bullerutredning

Anmälde ledamot M Lönnroth särskilt yttrande enligt följande:

"Jag står helt och fullt bakom Rådets yttrande och vill därutöver lägga till följande: om staden till äventyrs ändå skulle gå på förvaltningens förslag utgår jag från att staden sänder räkningen för nödvändiga trafiksäkerhetsåtgärder till skolans ägare."

§ 9**Katthavet 7, förslag till detaljplan, 2018-14318**

SR 2020/126

Beslut

Förelåg av kansliet utformat förslag till skrivelse. Beslöts anta förslagsskrivelsen som rådets och därmed tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om att stadsbyggnadskontoret bör säkerställa att gathusets påbyggnad inte blir synligt i stadsbilden.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/126-5 Samrådsbrev
- SR 2020/126-4 Plankarta
- SR 2020/126-2 Miljöyttrande
- SR 2020/126-3 Planbeskrivning
- SR 2020/126-7 Antikvarisk konsekvensbeskrivning
- SR 2020/126-13 Kulturmiljöanalys
- SR 2020/126-6 Trafik-PM
- SR 2020/126-8 Brandtekniskt utlåtande
- SR 2020/126-9 Bullerutredning
- SR 2020/126-10 Dagvattenutredning
- SR 2020/126-11 Grundläggning och konstruktion
- SR 2020/126-12 Energi

§ 10**Rådet: Seminarium 2020, "Staden och trafiken"**

SR 2020/146

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet att det årliga seminariet ska hållas under hösten samt att kansliet ska återkomma med förslag på tidpunkt och program.

§ 11**Rådet: Sälgen 4, bevarande av Stockholms äldsta bensinstationsmiljö**

SR 2020/152

Beslut

Förelåg av sekreteraren utformat förslag till skrivelse. Beslöts anta förslagsskrivelsen som rådets och därmed tillskriva Stadsbyggnadsnämnden och Kulturnämnden med en avstyrkan av förestående rivning och uppmaning till bevarande.

Handlingar i ärendet

- 295105 Förslagsskrivelse, Sälgen 4, bevarande av Stockholms äldsta bensinstationsmiljö

§ 12**Rådet: Riddarholmskanalens vattenspegel, angående planerat cykelstråk**

SR 2020/151

Beslut

Förelåg av sekreteraren utformat förslag till skrivelse. Beslöts anta förslagsskrivelsen som rådets och därmed tillskriva Trafiknämnden och bestämt avstyrka förslag till cykelkonsol över Riddarholmskanalen.

Handlingar i ärendet

- 295186 Förslagsskrivelse, Riddarholmskanalens vattenspegel

§ 13**Sekreteraren informerar****Beslut**

Ingen information förelåg.

§ 14
Övriga frågor

Beslut

Förelåg inga övriga frågor.

Handläggare
Henrik Nerlund
Telefon: 0850829767

Till
Stadsbyggnadskontoret

Östra Hagastaden (Norrtull), förslag till detaljplan, 2016-17865

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet avstyrker förslag till detaljplan i föreliggande form.

Anmälde ledamot M Lönnroth särskilt yttrande enligt bilaga.

Ärendet

Föreliggande förslag till detaljplan innebär att området runt Norrtull får en ny gestaltning med nya kvarter, gator, parker och offentliga byggnader. Inom planområdet förenas Hagastadens östra avslutning med Stockholms entré norrifrån, Hagaparkens södra entré samt Sveavägens avslutning. Förslaget innehåller förutom de bevarade tullhusen, sju nya byggnadskvarter numrerade från 10 till 16. Inom kvarteren finns blandad bebyggelse i olika höjder, där de mest framträdande byggnaderna är ett 24-våningars höghus (kvarter 12) vid Norrtullsplatsen, ett åttavåningars kontorshus (kvarter 15) med meandrande fasad mot Hagaparken och ett runt kontorshus i åtta våningar (kvarter 11) mellan Norra Stationsparken och Norrtullsplatsen. De föreslagna kvarteren 13 och 14 ligger helt eller delvis innanför Nationalstadsparkens gräns. Platsen omformas så att Uppsalavägen dras väster om tullhusen till en t-korsning med Norra Stationsgatan i höjd med Dannemoragatans avslutning. Längs med platsens östra sida dras Annerovägen ner. Genom en kommungränsjustering med Solna stad utökas Stockholms område mot norr så att samtliga kvarter och gator hamnar inom kommungränsen. I detaljplaneförslaget redovisas föreslagen materialpalett, kulörskala och tänkt variation. Bottenvåningarna är utformade med en bjälklagshöjd som möjliggör föränderlighet över tid och balkonger är inordnade i fasadarkitekturen mot gata och utanpåliggande mot gård.

fredas från allt för närgången bebyggelse. Framförallt ansåg rådet, att bebyggelsen norr om tullhusen förstörde förståelsen för deras placering, samt att endast skollokaler var tänkbara i parkens krans vid den s.k. bensinstationstomten. I det aktuella förslaget har respektavståndet till tullhusen ökat något efter att en tidigare förslagen byggnad utgått, men problematiken i mötet med parken kvarstår. Enligt Skönhetsrådets uppfattning är Nationalstadsparkens möte med den befintliga bebyggelsen, såväl den hårdexploaterade Hagastaden som den äldre stenstaden och hanteringen av tullhusen de två viktigaste planförutsättningarna. Dessa två förutsättningar måste ligga till grund för planförslaget innan frågor om trafik, skollokaler, bostäder och kontor kan finna sin lösning.

Tullhusen och Tullhusplatsen

De båda tullstugorna, ritade av dåvarande stadsarkitekt Johan Eberhard Carlberg har utgjort stadens gräns mot norr sedan 1733. Liksom övriga tullhus i Stockholm har de varit hotade av rivning sedan de förlorat sin funktion för stadens bevakning 1864. Tullstugorna räddades genom en bevarandeplan utförd av Cyrillus Johansson på Skönhetsrådets uppdrag 1935. De övriga tullstugorna söder och väster om staden kom däremot att rivas. Tullhusen har således ett mycket högt kulturhistoriskt värde, men också ett stadsbildligt värde vid Norrtull. I förslaget låts husen få utgöra centralpunkt på den nya Tullhusplatsen, vilket rådet finner välkommet. Att dra trafiken väster om husen gör att de får en bättre placering och kan upplevas som en del av en torgmiljö. Rådet anser dock att förslaget inte fullt ut nyttjar den möjlighet som tullhusen erbjuder i form av entré och symbol. För att tullhusen ska uppfattas som den stadspart de tillsammans utgör måste siktlinjen mot norr vara öppen. Vidare bör de hanteras som äldre stadspartar och i sig tillåtas vara platsens markör. Rådet saknar en tydlig motivering till det höga huset i kvarter 12 och anser att gestaltningen av Tullhusplatsen som helhet inte är omhändertagen nog. Genom att tillföra många olika former som höghus, runda byggnader och oklara hörn riskerar torget att uppfattas som spretigt och upplöst.

Stadens möte med Nationalstadsparken

Med trafiken dragen väster om tullhusen kan dessa båda utgöra en elegant och effektiv entré söderifrån till Nationalstadsparken. Rådet anser att detta skulle ge Norrtull en mening i staden bortom trafikknutpunktens. Om Annerovägen ges en kortare dragning än den i förslaget kan Hagaparken ”rinna” ner till staden. Parkstråket kan då börja vid tullstugornas mitt och sedan utan att korsas av trafik sträcka sig mot Stallmästargården och Haga södra. Rådet anser vidare att Nationalstadsparkens område i den aktuella planen

ska hållas så öppen och obebyggd som möjligt. Detta innebär att rådet endast accepterar bebyggelse för skol- och idrottsändamål i parkens kant längs Sveavägens norra sida och Tullhusplatsens östra fasadlinje på den s.k. bensinstationstomten. Resten av ytan där bensinstationerna tidigare funnits bör iordningställas som skolgård och park. Rådet anser därför att kvarteren 13 och 14 ska utgå i föreliggande form och att bebyggelse endast längs gatorna ska prövas. En sådan lösning respekterar såväl Nationalstadsparkens gräns och barnens ytbehov som att den avhjälper parkbristen i Vasastaden något. Det största visuella intrånget i Nationalstadsparken kommer utgöras av de mycket stora volymer som föreslås i kvarter 15 och 16. Rådet anser att dessa kommer att inkräkta allvarligt på upplevelsen av Hagaparken och att de inte kan accepteras i nuvarande utformning. Som tidigare nämnts kräver tullhusen sin siktlinje norrut vilket minskar det möjliga fotavtrycket för byggnaderna. Dessutom måste en eventuell bebyggelse vara så låg att den inte dominerar Stallmästargården och Haga tingshus. Rådet anser att smalare och lägre bebyggelse med fördel kan skärma av och sluta rummet runt Uppsalavägen utan att parken påverkas som i förslaget. Bebyggelse kan också prövas på de två trafikstörda grönytor som av oklar anledning sparats väster om kvarter 16. Som en randanmärkning ställer sig rådet frågande till den meandrande cykelbanan genom kvarter 15 som riskerar att skapa miljöer med tveksamma vistelsevärden och därför riskerar att stängas relativt snabbt. Det stora cykelstråket öst-västligt genom området löper vid Värtabanans bro och det s.k. akademiska stråket bör därför anslutas dit snarare än sick-sack genom hus 15.

Rådets ställningstagande

Skönhetsrådet anser sammantaget att planförslaget har förtjänster i hur trafiken ordnas, att inriktningen mot ett torg vid Norrtull är riktig samt att flera av de presenterade byggnadsgestaltningarna har möjlighet att nå hög arkitektonisk nivå. Rådet står dock fast vid sin uppfattning från programskedet att tullhusen och Nationalstadsparkens möten med staden ska utgöra grund för platsens gestaltning och anser därför att avgörande bearbetningar måste göras. Tullhusens stadspört måste få utgöra platsens centralpunkt och entré till Nationalstadsparken. Den föreslagna bebyggelsen i kvarteren 13, 14, 15 och 16 måste därför utgå i föreliggande form liksom att kvarter 12 måste bearbetas. Rådet accepterar en skola i Nationalstadsparkens krans men anser att huvuddelen av den s.k. bensinstationstomten ska bli park.

Bilaga till yttrande SR 2020/78

Anmälde ledamot M Lönnroth särskilt yttrande enligt följande.

”Jag ställer mig helt bakom rådets yttrande men vill kommentera stadens förslag att lägga en skola norr om Sveavägen. Förslaget innebär att alla skolbarn måste korsa en hårt trafikerad gata. Jag skulle inte själv vilja att mina barnbarn skulle behöva göra detta och jag undrar om de förtroendevalda i respektive nämnder skulle vilja se sina barn göra det. Risken är uppenbar att många föräldrar kommer att lämna sina barn med bil. Staden bör undersöka möjligheten att bygga väl utformade gångbroar över Sveavägen.”

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Sida 13 (19)

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2020-05-05
Inga Margareta,Varg	2020-05-05

Handläggare
Susanne Höglin
Telefon: 0850829766**Till**
Stadsbyggnadskontoret

Sätra Centrum, förslag till detaljplan, 2018-15976

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan med erinran om att huset om 16 våningar bör utgå.

Ärendet

Föreliggande detaljplan syftar till att anlägga ett nytt utomhustorg i Sätra Centrum. Det nya torget ersätter befintlig centrumanläggning som rivs, och föreslås ramas in av ny bostadsbebyggelse i fyra kvarter med centrumfunktioner i bottenvåningarna. Planen är en del av Fokus Skärholmen och tillför ca 600 lägenheter varav 122 studentlägenheter, samt lokaler i bottenvåningarna mot allmänna platser. Den nya bebyggelsen ska framstå som ett tydligt tillägg i form av en ny årsring i Sätra och skapa ett ökat lokalt befolkningsunderlag för service och folkliv genom att bebyggelsen ges en förhållandevis hög exploateringsgrad. De nya kvarteren bebyggs med takträdgårdsförsedda podiumbyggnader i fem till sex våningar med bostäder i indragna högdelar i upp till 16 våningar.

Sätra byggdes ut mellan 1964 och 1967 och bestod då av skivhus i nio våningar, lameller i tre våningar och fristående villor och radhus i två våningar. Efter att markområdet som Sätra ligger på inkorporerats från Huddinge kommun uppfördes stadsdelen i samverkan mellan staden och ett konsortium bestående av privata byggaktörer. Sätra centrum ritades av Vattenbyggnadsbyrån (VBB) och arkitekterna Gunnar Lindman, Harald Mjöberg och Åke Arell, och blev Stockholms första inomhuscentrum.

Sätra centrum samt de båda torgens kulturhistoriska värde idag är lågt på grund av genomgripande ombyggnader som med något undantag gjorts utan respekt för byggnadens ursprungliga arkitektur. Fasadmaterialet har putsats över och bytt kulör. Invändigt har den öppna torgbildningen försvunnit i och med ny planlösning där den inställda byggnadsvolymen helt förtagit rumsligheten och skapat trånga och otrygga prång. Vidare har golvmaterial och andra ytskikt bytts ut.

Skönhetsrådet sympatiserar med ambitionen att öppna upp centrum och göra det till en levande och trygg plats som stärker stadsdelen och kompletterar intilliggande centrum med en egen årsring. Det finns ett stort behov av åtgärder kring Sättra centrum och det föreslagna plankonceptet är väl utfört i sina grundprinciper. Sättra centrum är grönklassat av stadsmuseet såsom varande Stockholms första inomhuscentrum, men är så pass förvanskat att rådet under rådande omständigheter finner det möjligt att riva till förmån för en omsorgsfullt gestaltad torgmiljö och förbättrade rörelsemöjligheter genom centrum.

Även om förslaget är väl hårt exploaterat uppskattar Skönhetsrådet den uppdelade volymbearbetningen i lägre och högre delar, men inskräper att husens maximala höjd inte bör överstiga 11-12 våningar. Redan det är högt i en stadsdel med i huvudsak låg bebyggelse. Rådet anser att 16-våningshuset inte är motiverat och att det inte tillför ytterligare gestaltningsmässiga värden till centrumet och att det därför bör utgå.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Sida 16 (19)

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2020-05-05
Inga Margareta,Varg	2020-05-05

Handläggare
Monica Hector
Telefon: 0850829765**Till**
Stadsbyggnadskontoret

Räknetabellen 3 m.fl., förslag till detaljplan, 2018-18096

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan med nedanstående erinran om tillräcklig friyta för förskolebarnen.

Ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för fastigheten Räknetabellen 3 m.fl. i syfte att ändra dagens industriändamål till att även medge förskola. Byggnaden ifråga uppfördes 1951 som panncentral och tvättstugebyggnad. Panncentralen hade ursprungligen en hög skorsten i rött tegel som dock revs 2013. I byggnaden bedrivs förskoleverksamhet med tidsbegränsat bygglov, ändringen medför således att användningen kan permanentas. För närvarande har förskoleverksamheten ca 90 barn men planförslaget innebär att denna kan utökas för att inrymma 120 barn. Med planförslaget tillskapas också förskolegård på mark som idag medger park eller planterbar allmän plats. Planförslaget säkerställer även fortsatt användning för industriändamål för icke störande verksamhet, ca 820 kvm.

Skönhetsrådet har i andra ärenden som rört panncentraler i äldre bostadsområden beklagat de föreslagna rivningar som planförslagen inneburit. Skönhetsrådet ställer sig därför positivt till att den befintliga byggnaden delvis får en ny användning eftersom det säkerställer ett långsiktigt bevarande av huset ifråga, i synnerhet som det är en viktig pusselbit i den kulturhistoriskt värdefulla miljö som den gamla panncentralen är en del av. Enligt Skönhetsrådets uppfattning måste det dock vara helt säkerställt att det inte föreligger några risker för barn och personal att vistas i byggnaden med tanke på tidigare verksamhet. Rådet har ingen erinran mot att förskolegården utvidgas förutsatt att, så som underlaget beskriver, befintliga träd sparas i hög utsträckning och att naturkaraktären bevaras.

Rådet erfar att friytan per barn räknat på såväl utökad tomtmark som utökat antal barn innebär 15,5 kvm/barn. Enligt rådets bestämda uppfattning är 20 kvm/barn ett minimum i stadens ytterområden där marktillgången är förhållandevis god. Rådet anser således att antalet barn på förskolan bör minskas så att friytan motsvarar minst 20 kvm/barn.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Sida 19 (19)

Namn	Datum
Inga Margareta,Varg	2020-05-05
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2020-05-05

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2020-06-02
Inga Margareta,Varg	2020-06-02
ANDERS,JOHNSON	2020-06-02
MONICA,HECTOR	2020-06-02